

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده زبانهای خارجی – گروه زبانشناسی همگانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

عنوان:

بررسی مقایسه ای ساخت مجهول در زبان های فارسی و ایتالیایی

استاد راهنما:

دکتر بهرام مدرسی

استاد مشاور:

دکتر فریبا خاکپور

پژوهشگر:

اعظم نساجیان

تابستان ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم:

با عشق به خانواده ام،

با احترام به استادانم

و

با ارادت به دوستانم

تشکر و قدردانی

در ابتدا، حمد و سپاس می گویم خداوندی را که به من نیرو و استعداد کسب علم و دانش را عطا فرمود تا بتوانم در این مسیر، گام های هرچند کوچکی را بردارم و به اهداف خویش نائل شوم. پس از آن بر خود واجب می دانم از استاد ارجمند و فرزانه جناب آقای «دکتر بهرام مدرسی» که راهنمایی این پایان نامه را پذیرفتند کمال تشکر و امتنان را داشته باشم؛ چه، اگر راهنمایی های سازنده و نظرات راهگشا و نیز صبر و شکیبایی ایشان در این راه همراه من نبود، این پایان نامه به سرمنزل مقصود نمی رسید. همچنین بر خود لازم می دانم از استاد مشاور، سرکار خانم «دکتر فریبا خاکپور» تشکر و قدردانی نمایم که با وجود تمام مشکلات و دغدغه هایی که داشتند، دلسوزانه صبوری نموده و همواره با ذکر توضیحات روشنگرانه و ارزنده خود مرا در این راه یاری و یآوری نمودند. در اینجا لازم است از سرکار خانم «دکتر مریم ایرجی» که قبول زحمت نموده و داوری این کار را برعهده گرفتند نیز سپاسگزاری نمایم.

همچنین از تمامی استادان گرانقدر و ارجمندم در تمامی ادوار تحصیل خود، خصوصاً استاد فرهیخته جناب آقای «محمدحسن جلیلی» که همواره باعث قوت قلب اینجانب بوده است، تقدیر و تشکر می نمایم.

نیز می بایست تشکر ویژه ای از آقای «داریو موریاتو» فرزند برومند سرکار خانم «دکتر فریبا خاکپور» داشته باشم که به عنوان گویشور بومی زبان ایتالیایی مرا در انجام این پایان نامه یاری رساندند.

وظیفه خود می دانم که از خانواده ام که همواره مشوق و حامی من در تمامی امور، خاصه امر تحصیل، بوده اند کمال امتنان و سپاسگزاری را داشته باشم و امیدوارم به یاری حق بتوانم ذره ای از زحمات بی دریغ این عزیزان را جبران نمایم.

در پایان نیز ارادت خالصانه خود را نثار تمامی دوستان عزیزم می نمایم که با همدلی و همراهی خود همواره سبب دلگرمی من بوده اند و دستشان را صمیمانه و به گرمی می فشارم.

چکیده فارسی

در این پژوهش به بررسی مقایسه‌ای ساخت مجهول در زبانهای فارسی و ایتالیایی پرداخته شده است. در حقیقت هدف پژوهش این است که وجوه اشتراک و افتراق ساخت مجهول در این دو زبان مشخص گردد تا با آگاهی از نحوه به کارگیری مناسب این ساختار، جملات هر دو زبان به راحتی قابل تحلیل، درک و ترجمه باشد. در این تحقیق دو پرسش اصلی مطرح است: آیا نحوه شکل‌گیری جملات مجهول در زبان فارسی و ایتالیایی مشابه یکدیگر است؟ انواع ساخت مجهول در زبان فارسی و ایتالیایی کدام است؟ پژوهش حاضر به روش توصیفی-تحلیلی صورت گرفته است. در این تحقیق دویست جمله مجهول فارسی و ایتالیایی از میان جملات مندرج در روزنامه‌ها، اینترنت و مجلات گوناگون جمع‌آوری شده و به صورت مقایسه‌ای و مقابله‌ای مورد بررسی قرار گرفته‌اند. با گردآوری داده‌ها و ترجمه جملات ایتالیایی به صورت آوانویسی به فارسی، به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شد. در نهایت نیز ساخت مجهول در وجوه و زمانهای مختلف و در قالب جداول مقایسه‌ای ارائه گردیده است. براساس نتایج بدست آمده از این تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که نحوه شکل‌گیری ساخت مجهول در هر دو زبان فارسی و ایتالیایی جز در یک مورد (استفاده از ضمیر مجهولی در زبان ایتالیایی) مشابه یکدیگر است. همچنین ساخت مجهول در زبان فارسی سه صورت واقعی، ظاهری و غیرشخصی دارد اما این ساخت در زبان ایتالیایی تنها یک صورت واقعی دارد.

فهرست مطالب

فصل اول

کلیات طرح

۲	۱-۱ معرفی موضوع.....
۳	۲-۱ اهمیت تحقیق.....
۴	۳-۱ بیان مسأله.....
۵	۴-۱ پرسش های تحقیق.....
۵	۵-۱ فرضیه های تحقیق.....
۶	۶-۱ تعریف کلیدواژه ها.....
۷	۷-۱ روش تحقیق.....
۸	۸-۱ محدودیت های تحقیق:.....

فصل دوم

پیشینه تحقیق

۱۰	مقدمه.....
۱۰	۱-۲ نگرش دستور نویسان ایرانی.....
۱۰	۱-۱-۲ خزائلی و میرمیرانی (۱۳۵۱).....
۱۱	۲-۱-۲ صادقی و ارژنگ (۱۳۵۶).....
۱۲	۳-۱-۲ یوسفی (۱۳۶۶).....
۱۲	۴-۱-۲ نجفی (۱۳۷۰).....
۱۴	۵-۱-۲ وحیدیان کامیار (۱۳۷۱).....
۱۵	۶-۱-۲ قریب و دیگران (۱۳۷۳).....
۱۵	۷-۱-۲ مشکوة الدینی (۱۳۷۳).....
۱۶	۸-۱-۲ باطنی (۱۳۷۳).....
۱۸	۹-۱-۲ گیوی و انوری (۱۳۷۳).....
۱۹	۱۰-۱-۲ غلامعلی زاده (۱۳۷۴).....
۲۰	۱۱-۱-۲ زاهدی (۱۳۷۴).....
۲۲	۱۲-۱-۲ واحدی لنگرودی (۱۳۷۶).....
۲۳	۱۳-۱-۲ ناتل خانلری (۱۳۷۷).....

۲۴	۱۴-۱-۲ ماهوتیان (۱۳۷۸)
۲۵	۱۵-۱-۲ وحیدیان کامیار (۱۳۷۹)
۲۶	۱۶-۱-۲ انوشه (۱۳۸۱)
۲۶	۱۷-۱-۲ حق بین (۱۳۸۲)
۲۷	۱۸-۱-۲ مشکوة الدینی (۱۳۸۴)
۲۸	۱۹-۱-۲ دبیرمقدم (۱۳۸۴)
۳۴	۲۰-۱-۲ طیب زاده (۱۳۸۵)
۳۵	۲۱-۱-۲ محمودیان (۱۳۶۸)
۳۸	۲۲-۱-۲ کفاشیان بیلندی (۱۳۷۳)
۴۰	۲۳-۱-۲ خاکپور (۱۳۸۱)
۴۲	۲-۲ نگرش دستورنویسان غیرایرانی
۴۲	۱-۲-۲ کاترینف (۱۹۷۳)
۴۷	۲-۲-۲ رادیگی (۱۹۸۵)
۴۸	۳-۲-۲ باتالیا (۱۹۸۹)
۴۹	۴-۲-۲ مورتی (۱۹۹۲)
۶۲	۵-۲-۲ نوتا و اوترو (۱۹۹۷)
۶۳	۶-۲-۲ سرافینی و آرچیدیاکونو (۱۹۹۷)
۶۴	۷-۲-۲ دنه گا و دیگران (۱۹۹۸)
۷۰	۸-۲-۲ گروسسی و آلپجینی (۲۰۰۰)
۷۰	۹-۲-۲ سنسینی (۲۰۰۳)
۷۶	۱۰-۲-۲ فیورتو و روسو (۲۰۰۵)
۷۸	۱۱-۲-۲ لاتینو و موسکولینو (۲۰۰۵)
۸۰	۱۲-۲-۲ مارین و مانیلی (۲۰۰۹)
۸۳	۱۳-۲-۲ ریچی (۲۰۱۱)

فصل سوم

چهارچوب نظری تحقیق

۸۶	مقدمه
۸۶	۱-۳ فعل
۸۶	۱-۱-۳ زمان افعال
۸۷	۲-۱-۳ وجه افعال
۸۷	۳-۱-۳ شخص و شمار افعال

۸۸	۴-۱-۳ افعال اصلی و ربطی
۹۱	۵-۱-۳ افعال سببی
۹۱	۱-۵-۱-۳ سببی های ساده
۹۲	۱-۱-۵-۱-۳ سببی های کمکی
۹۲	۶-۱-۳ افعال ساده (بسیط) و مرکب
۹۳	۷-۱-۳ افعال معین (کمکی)
۹۴	۸-۱-۳ افعال کامل و ناقص
۹۴	۹-۱-۳ نمود افعال (لحظه ای و تداومی)
۹۵	۱۰-۱-۳ افعال لازم (ناگذرا) و متعدی (گذرا)
۹۷	۱۱-۱-۳ افعال معلوم و مجهول
۱۰۵	۱۲-۱-۳ افعال غیرشخصی

فصل چهارم

داده‌های تحقیق

۱۱۲	مقدمه
۱۱۲	۱-۴ بررسی داده های فارسی
۱۱۲	۱-۱-۴ ساخت های مجهول
۱۳۲	۱-۱-۱-۴ ساخت های مجهول غیرشخصی
۱۳۴	۲-۱-۴ ساخت های به ظاهر مجهول
۱۵۱	۱-۲-۱-۴ ساخت های به ظاهر مجهول غیرشخصی
۱۵۳	۲-۴ بررسی داده های ایتالیایی
۱۵۳	۱-۲-۴ ساخت های مجهول
۱۹۱	۲-۲-۴ ساخت های غیرمجهولی که در فارسی ظاهراً به صورت مجهول به کار می روند

فصل پنجم

نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۹۷	۱-۵ مروری بر فصل های پیشین
۱۹۷	۲-۵ یافته های تحقیق
۲۰۱	۳-۵ پیشنهادات
۲۰۲	منابع فارسی
۲۰۴	منابع لاتین

- ۲۰۶ منابع اینترنتی
- ۲۰۷ واژنامه فارسی - انگلیسی
- ۲۰۸ واژه نامه انگلیسی - فارسی
- ۲۰۹ واژنامه فارسی - ایتالیایی
- ۲۱۰ واژه نامه ایتالیایی - فارسی

پیوست

فصل اول

کلیات طرح

۱-۱ معرفی موضوع

زبان یکی از نهادهای اجتماعی و یکی از پیچیده ترین پدیده هایی است که انسان در طول زندگی خود با آن روبروست و همواره در برابر آن ابراز شگفتی کرده است. این پدیده را تمام انسانها فراگرفته و در طول زندگی خود بیش از هر چیز دیگری از آن بهره مند می شوند. به همین دلیل، در طی ادوار متوالی، در سرزمین های گوناگون جنبه های مختلف ساختی و معنایی زبان مورد بررسی قرار گرفته است. در واقع دانش زبان همواره به عنوان یکی از نخستین زمینه های علمی و ارتباطی در میان آموزش فرهنگ اقوام مختلف، از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده است، چرا که زبان از یک سو وسیله ارتباط میان افراد جامعه است و از سوی دیگر وسیله بیان افکار و احساسات می باشد. از این رو، یکی از هدفهای زبانشناسی، ارائه دستور جامع برای هر زبان خاص و نهایتاً دستوری جهانی است که دربرگیرنده ویژگی ها و قواعد زبانی مشترک میان تمام زبانهای انسانی باشد تا بتواند به تبیین و توصیف تمام اصول و قواعدی بپردازد که در ذهن افراد وجود دارد و آنها را قادر به تولید و درک صحیح جملات زبان می نماید؛ این امر نیز جز با بررسی دستور زبانهای مختلف و جستجوی وجوه مشترک در بین این زبانها میسر نمی گردد.

در راستای همین امر، نگارنده در این تحقیق قصد دارد ساخت افعال مجهول را در دو زبان فارسی و ایتالیایی بررسی نموده و با توجه به چگونگی تشکیل این ساختار و نیز شیوه به کارگیری آن در هر دو زبان، به وجوه اشتراک و افتراق اینگونه افعال دست یابد. همچنین سعی بر آن است که با بررسی نحوه رفتار این افعال در بافت ها و جملات مختلف، در نهایت بتوان به یک نتیجه منطقی در زمینه ساخت مجهول در این دو زبان دست یافت.

۱-۲ اهمیت تحقیق

در تمامی زبانهای دنیا، دسته بندی کاملاً مجزایی از فعل به عنوان یکی از ارکان اصلی جمله به چشم می خورد. یکی از این دسته بندی ها، تقسیم بندی فعل از لحاظ ساختار معلوم و مجهول (جهت فعل^۱) می باشد که با بررسی این نوع فعل ها در زبانهای مختلف، می توان به وجوه اشتراک و افتراق این زبانها پی برد و در نتیجه این شناخت، می توان زبانهای مشابه یکدیگر را تشخیص و در یک گروه جای داد.

از این رو، موضوع مورد بحث می تواند گام مهمی در جهت تفهیم درست و کاربرد بجای ساخت معلوم و مجهول در زبانهای مختلف، خاصه فارسی و ایتالیایی، باشد و اهمیت آن در بررسی مقابله ای و مقایسه ای این فعل ها در هر دو زبان می باشد چرا که با شناخت درست اینگونه فعل ها و ارائه الگوهای مناسب در سطح جمله و آگاهی از نحوه به کارگیری مناسب آنها، جملات هر دو زبان به راحتی قابل تحلیل و درک می باشد که در نتیجه شناخت و دسته بندی صحیح این قبیل فعل ها، می توان کمک شایانی در امر آموزش زبان فارسی و ایتالیایی، ترجمه متون مختلف از فارسی به ایتالیایی و بالعکس و نیز رسیدن به یک دستور جامع و واحد جهانی، انجام داد.

^۱ Voice

۱-۳ بیان مسأله

آنچه در نحو انجام می شود، بررسی و توصیف ساختها در هر زبان است و بنابراین واحد بنیادین مطالعه در نحو، جمله است و فعل نیز هسته مرکزی این واحد مطالعاتی محسوب می شود. در یک نوع طبقه بندی، خاصیت ترکیب پذیری فعل و رابطه بین فاعل و مفعول (متمم^۱)، سبب می شود که فعل ها در زبان فارسی و ایتالیایی به دو گروه معلوم و مجهول تقسیم شوند. فعل هایی معلوم هستند که دارای فاعل منطقی و مفعول (متمم) می باشند. به فعل هایی مجهول گفته می شود که کننده کار (فاعل منطقی) از آن حذف شده و مفعول جای آن را می گیرد و با واژه هایی نظیر: به وسیله، به دست، از طریق، از سوی، از جانب و... همراه می شوند. اما در این بین، گروه دیگری از افعال وجود دارند که ظاهراً دارای ساخت معلوم هستند اما معنای مجهول از آنها برداشت می شود. به عنوان مثال در جمله هایی نظیر: «شیشه شکست»، «آب ریخت» و «تو را کتک زده اند» با وجودی که ساختار جمله، حالت معلوم دارد اما معنای مجهول از آنها استنباط می شود چرا که فاعل منطقی در این ساخت ها نامشخص است. بنابراین می توان ادعا کرد که این قبیل ساخت ها در فارسی بدون وجود فاعل به کاربرده می شوند یا حداقل اینکه در ساخت هایی مانند جمله آخر، ظاهراً فاعل به صورت ضمیر مستتر سوم شخص جمع می باشد اما دقیقاً قابل شناسایی نیست و باید از روی بافت کلی متن و جمله های قبل از آن فهمید که کننده کار چه کسی می باشد. همچنین بنظر می رسد که دو جمله اول در ایتالیایی به صورت جمله اسمیه ساخته می شود یعنی از ترکیب فعل ربطی^۲ «بودن»^۳ همراه با اسم مفعول ساخته می شود. در اینصورت، فعل ربطی «بودن»، تنها حالتی از بودن را بیان می کند و پیونددهنده اسم (فاعل) به صفت خود می باشد؛ اما در جمله آخر درست مانند زبان فارسی، فاعل به صورت مستتر به کاربرده شده یعنی از روی صورت تصریفی فعل «کتک زدن» می توان پی برد که فاعل این جمله ضمیر مستتر سوم شخص جمع می باشد اما کننده کار دقیقاً قابل شناسایی نیست:

<u>Il</u>	<u>vetro</u>	<u>è</u>	<u>rotto.</u>
det.	šišē	3 rd person, singular, present, copula (budæn)	past participle (šekaestæn)

شیشه شکست (شیشه شکسته).

<u>Ti</u>	<u>hanno</u>	<u>picchiato.</u>
to ra accusative PRN	3 rd person, plural, present, aux. (daštæn)	past participle (kotæk zædæn)

تو را کتک زده اند.

¹ Complement

² Copula

³ Essere

۴-۱ پرسش های تحقیق

۱- آیا نحوه شکل گیری جملات مجهول در زبان فارسی و ایتالیایی مشابه یکدیگر است؟

۲- انواع ساخت مجهول در زبان فارسی و ایتالیایی کدام است؟

۵-۱ فرضیه های تحقیق

۱- نحوه شکل گیری جملات مجهول در زبان ایتالیایی شبیه به جملات مجهول زبان فارسی است.

۲- ساخت مجهول در زبان فارسی دو نوع غیرمبهم و مبهم دارد؛ اما این ساخت در زبان ایتالیایی تنها

یک صورت غیرمبهم دارد که به شکل های گوناگون در جمله ظاهر می گردد.

۱-۶ تعریف کلیدواژه ها

جهت فعل: وضع فعل متعدی را از نظر اسناد آن به فاعل یا مفعول، جهت آن نامند و فعل از این لحاظ بر دو قسم است: معلوم و مجهول. (منبع اینترنتی)

فعل گذرا: اصطلاح قدیمی تر برای فعل گذرا، فعل متعدی است. اگر نتیجه عمل در نهاد باقی نماند و به کلمه دیگری برسد، فعل گذرا خواهد بود. در اینگونه افعال، فعل با گروه اسمی همراه اجباری به کار می رود که به آن «مفعول صریح» می گویند و در موارد خاصی نیز به دنبال این گروه اسمی، حرف نشانه «را» ظاهر می گردد. (منبع اینترنتی)

فعل ناگذرا: اصطلاح قدیمی تر برای فعل ناگذرا، فعل لازم است. در اینگونه فعلها نتیجه عمل در نهاد جمله باقی می ماند. همچنین در این فعلها هیچ گروه همراه اجباری در گروه فعلی ظاهر نمی شود و گروه فعلی تنها از یک واژه تشکیل شده است. (منبع اینترنتی)

فعل معلوم: فعل متعدی معلوم آن است که به فاعل اسناد داده شود، مانند: فرهاد را دیدم، هوشنگ کتاب را به علی داد. (منبع اینترنتی)

فعل مجهول: فعل متعدی مجهول آن است که فاعلش مجهول باشد و به مفعول اسناد داده شود، مانند: فرهاد در شمیران دیده نشده است، این کتاب به هوشنگ داده شد. بنابراین تنها فعل های متعدی مجهول می شوند. (منبع اینترنتی)

۱-۷ روش تحقیق

با توجه به تحولات عظیمی که در نحو حاصل شده است، فعالیت های چشمگیر و نظریات متنوعی در زمینه نحو توسط زبانشناسان گوناگون ارائه گردیده است.

این موضوع نیز تلاشی است در جهت ارائه یک توصیف همزمانی از ساختار معلوم و مجهول در زبان فارسی و ایتالیایی به لحاظ نقشی و معنایی. در بررسی این ساختار در زبان فارسی، به مقاله مجهول و سببی دکتر دبیرمقدم استناد گردیده و در زبان ایتالیایی نیز این بررسی با توجه به شمّ زبانی گیشور بومی ایتالیایی زبان و کتابهای دستور زبان ایتالیایی موجود، صورت پذیرفته است. نگارنده در این تحقیق روش توصیفی- تحلیلی را برای تحلیل داده های خود برگزیده است. در این تحقیق، دوپست جمله از میان جملات مندرج در روزنامه ها، اینترنت و مجلات گوناگون به شکل کاملاً تصادفی و در زمان های مختلف و با فعل های غیرتکراری، جمع آوری شده و به صورت مقایسه ای و مقابله ای مورد بررسی قرار گرفته شده است که از این تعداد، یکصد جمله شامل جملات مجهول و به ظاهر مجهول فارسی می باشد که با فعل کمکی «شدن» همراه گردیده اند و نیز یکصد جمله شامل جملات مجهول و غیرمجهول ایتالیایی بوده که در زبان فارسی با فعل کمکی «شدن» مورد استفاده قرار گرفته اند.

۸-۱ محدودیت های تحقیق:

در زمینه ساخت مجهول و عملکرد آن در زبان فارسی همواره ابهامات و اختلاف نظرات عدیده ای وجود داشته که بررسی و تحلیل آن را با مشکل مواجه ساخته است. هرچند نظرات مختلف و جدیدی در این زمینه عنوان شده اما با این حال، تشخیص و تمایز ساخت مجهول از ساخت ناگذرا/آغازی همچنان بعنوان یکی از موارد ابهام زا و قابل تأمل، پیش روی دستورنویسان و محققین قرار دارد. با توجه به اندک زمان موجود برای بررسی و تحلیل این ساخت ابهام برانگیز در زبان فارسی، امید است در پژوهش های آتی با فراغ بال بیشتر و تحقیقات گسترده تر بتوان ابهامات پیرامون این ساخت را زدود و گام های مؤثرتری را جهت روشن نمودن موارد مبهم در دستور زبان فارسی برداشت.

فصل دوم

پیشینه تحقیق

مقدمه

در این قسمت به نگرش نویسندگان ایرانی و غیرایرانی در مورد وجود یا عدم وجود ساخت مجهول در زبان فارسی و ایتالیایی می پردازیم.

۱-۲ نگرش دستور نویسان ایرانی

در مورد عملکرد ساخت مجهول در زبان فارسی همواره اختلاف نظر وجود داشته چرا که جملات مجهول فارسی، ویژگی های نحوی و معنایی متفاوتی از خود نشان می دهند. به علاوه، مقوله مجهول در زبان فارسی معاصر دچار نوعی تحول گردیده که مبدأ آن دوره فارسی میانه بوده چون در این دوره، ساخت مجهول به سوی معلوم در تحول بوده است.

گروهی از دستورنویسان همانند معین (۱۹۷۴)، صادقی و ارژنگ (۱۳۵۶) وجود مجهول در زبان فارسی را رد می کنند و معتقدند که چنین ساختی در زبان فارسی ناگذراست. در مقابل عده ای دیگر چون خزائلی و میرمیرانی (۱۳۵۱)، یوسفی (۱۳۶۶)، نجفی (۱۳۷۰)، وحیدیان کامیار (۱۳۷۱، ۱۳۷۹)، باطنی (۱۳۷۳)، مشکوة الدینی (۱۳۷۳، ۱۳۸۴)، گیوی و انوری (۱۳۷۳)، غلامعلی زاده (۱۳۷۴)، حق بین (۱۳۸۲) و شماری دیگر، وجود ساخت مجهول را مسلم دانسته و به طور کلی عقیده دارند که در ساخت مجهول، فعل به مفعول نسبت داده می شود و فاعل حذف می گردد و یا گاه همراه با حروف اضافه ای مانند توسط، به وسیله، به دست و غیره ذکر می گردد. در این بین، دبیرمقدم (۱۳۸۴) ساخت مجهول را در زبان فارسی ساخت بینابینی می داند یعنی مفهومی بین ناگذرا و مجهول را داراست و ادعا می کند که گشتار مجهول در زبان فارسی، گشتاری مقید است که تنها در مورد گروهی از افعال عمل می کند که ویژگی معنایی خاصی دارند.

۱-۱-۲ خزائلی و میرمیرانی (۱۳۵۱)

خزائلی و میرمیرانی (۱۳۵۱: ص ۱۲۶)، معتقدند که از ترکیب مصدرهای عربی با فعل «شدن»، فعل مجهول مخفف ساخته می شود، مانند: «تحویل شد» و «تحقیق شد» که در آنها فعل «دادن» و «کردن» حذف شده است. اما ساختی که از ترکیب صفت مفعولی عربی با فعل «شدن» به دست می آید، مجهول نیست بلکه مسند و رابط است، مانند: «معلوم شد» و «محقق شد».

۲-۱-۲ صادقی و ارژنگ (۱۳۵۶)

آنها از جمله پژوهشگرانی هستند که وجود ساخت مجهول را در زبان فارسی به کلی نفی می کنند و اظهار می دارند که فعل فارسی از نظر چگونگی رابطه آن با نهاد به دو دسته تقسیم می شود:

الف) در صورتیکه نتیجه عمل در نهاد باقی نماند و به کلمه دیگری برسد، فعل گذراست.

ب) در صورتیکه فعل علاوه بر نهاد به کلمه دیگری نیاز نداشته باشد، نتیجه عمل فقط در نهاد باقی می ماند و در این صورت فعل ناگذراست.

در جای دیگر، گروه دیگری از افعال را معرفی کرده اند که دارای هر دو نقش گذرا و ناگذرا هستند. مانند: «ریختن، شکستن، برافروختن و آویختن».

آنان معتقدند که منظور از جمله (۱)، از حالتی به حالت دیگر در آمدن «خانه» است. کلمه «خانه» مفعول نیست چون فاعلی مورد نظر گوینده نیست تا به تصور مفعولی نیاز باشد:

(۱) خانه ساخته شد.

همچنین اظهار می دارند که جمله ای مانند جمله (۲) که تا به حال جمله مجهول در نظر گرفته می شد، ناگذراست چراکه فعل جز نهاد به کلمه دیگری نیاز نداشته است:

(۲) آزادی بهترین چیزی است که تاکنون شناخته شده است.

سپس می افزایند که در مثالهای زیر اسمهایی که بعد از «از طرف، به دست، توسط» آمده اند، متمم هایی هستند که وسیله واسطه عمل را نشان می دهند:

(۳) این سؤال از طرف نمایندگان ایران مطرح شد.

(۴) اژدها به دست فریدون کشته شد.

(۵) اتومبیل اداره ما توسط دزدان ربوده شد.

بنابراین در مثالهای زیر نیز سه کلمه «از طرف، به دست، توسط» وسیله و واسطه انجام یافتن فعل را نشان می دهند و نباید آنها را فاعل فعل دانست. در تمام این جملات یک گزاره و یک نهاد وجود دارد که الزامی است و بقیه اجزا متمم هستند که وجود آنها اختیاری است:

(۶) امروز از طرف خبرنگار ما خبر تازه ای به دستمان رسیده است.

(۷) ما می توانیم به دست نماینده شرکت این کار را انجام دهیم.

(۸) من توسط نامه به مهمانی دعوت شدم.